

Tengésből küldetés

*Éjszaka jön, százötven éves éj.
S ki éjben születik majd, mit csináljon?
Dolgozzék, imádkozzon, tűrjön, várjon.
S a sírba is reménysugárral szálljon,
Ha könnyel sózott kenyerét megette.*

Mert változnak a csillagok felette.

(Reményik Sándor: Mohács után)

Amikor pontosan száz esztendővel ezelőtt, 1920. június 4-én 16 óra 32 perckor Trianonban aláírták a világtörténelem legkegyetlenebb és legigazságtalanabb békediktátumát, nagyszüleink, dédszüleink arra gondolhattak: elvégeztetett. Mindörökre. Bizonyosan volt közöttük olyan is, akibe ezekben a gyászos pillanatokban belenyilallt a herderi jóslat: a magyarság nyelve két évszázad múlva már csak a lexikonokban lesz fellelhető, mi magunk pedig menthetetlenül beleolvadunk a német és szláv tengerbe. Hogyisne, hiszen a szégyenletes okmány értelmében a Magyar Királyság területének mintegy kétharmadát csatolták el, s az elcsatolt területekkel 3,2 millió magyar lélek – köztük félmillió délvidéki magyar – került idegen és ellenséges kézre.

Nagyszüleink, dédszüleink abban a pillanatban pontosan tudták, hogy az ő életüknek vége, de mi lesz a gyerekeikkel, az unokáikkal? Mi lesz velünk?

Mi lett hát velünk...

Hogy mit éltek át, mit éltünk át az elmúlt száz esztendőben, azt ne kérdezze meg tőlünk senki – főként a szerencsésebb csillagzat alatt születettek ne kérdezzék. Úgysem értenék meg a választ. Sokszor magunk sem értjük. Mint ahogy azt sem, hogy még mindig vagyunk.

Ellentmondva minden emberi logikának, itt vagyunk, édes anyanyelvünkön beszélünk, tanulunk, tanítunk, s nemcsak az anyaországban, Csonka Magyarországon, és nemcsak a tömbben, hanem az isten háta mögötti szórványvidékeinken is. Pedig hát mindent megtettek – sok helyütt megtesznek most is! – az eltüntetésünk érdekében. Isteni csoda kellett hozzá, s a mi közmondásos szívóosságunk és életrevalóságunk, hogy ebbe a tragédiába és a tragédiát követő borzalmakba nem pusztultunk bele, sőt összekapaszkodásunk által süllyedő nemzetből mostanra ismét emelkedő nemzetté váltunk.

Erről az isteni csodáról és a mi helytállásunkról szoktunk beszélni minden június 4-én legszebb nevű településünkön, Királyhalmon, összetartozásunkat jelképező almafánk tövében, erről a Kárpát-házában elültetett többi almafánál: Szarvason, Nagyszelmecen és Kisszelmecen, Marosvásárhelyt, Csúzá, Szerdahelyen, Őrszigeten... S mindenütt a világ, ahol csak szerteszórt magyarok élnek.

Ez a mostani megemlékezésünk azért egészen más, mint a korábbiak voltak. Meg mint az elkövetkezők lesznek. Beleszédül az ember: Űristen, száz esztendő szétszakítottságban! Három emberöltő. Ilyen emlékezés, ilyen összesereglés már nem lesz több a mi életünkben.

TRIANON00

Ráadásul itt volt – itt van még – ez a világméretű pusztító járvány is, amelynek halálos szorításából Isten segítségével és a magunk fegyelmezettsége meg állhatatossága révén kezdünk kiszabadulni. Mint ahogy kezdünk kiszabadulni a trianoni tragédia szorításából is. Isten segítségével, párját ritkító csodálatos kultúránk, s a magunk élni akarása által. Amióta megemlékezéseinken a gyász helyett együvé tartozásunkra összpontosítunk, mintha valóban változni kezdenének a csillagok felettünk.

A számtalan megemlékezés közben jó néhány helyen majd titokfejtésre is sor kerül. Legalábbis kísérlet történik annak a titoknak a megfejtésére, hogy mindenek ellenére hogyan is sikerült megmaradnunk, sőt ahogy előbb már említettem: ismét emelkedő nemzetté válnunk.

Engedjék meg, engedjétek meg tisztelt emlékező barátaim, hogy titokfejtésemhez – mint már annyiszor a múltban – a kisebbségi sors talán legavatottabb írástudóját, Németh Lászlót hívjam segítségül. Az oly sokat kárhoztatott Németh Lászlónál mind a mai napig senki sem fogalmazta meg pontosabban, egyszerűbben, közérthetőbben a kisebbségi lét megmaradást szolgáló parancsát. 1940-ben megjelent, *A minőség forradalma* című bibliai művének *Kisebbségi sors* című fejezetében olvashatók a ritkán idézett kulcsmondatok: „*Annak, hogy magyar vagyok, oka lehet tehetetlenségem, de hogy egy idegen államban, ellenséges erők közt magyar maradjak: legfőbb feltétele, hogy értelme legyen magyarnak lenni. A magyar kisebbségi helyzetből csak akkor nem szöknek meg – kihálásba, árulásba, idegenségbe – a magyarok, ha ebből a helyzetből sorsot tudnak csinálni: a tengésből küldetést.*”

Igen, erről van itt szó, ez itt a lényeg, kedves összetartozó honfitársaim. A nyelvéből és kultúrájából erőt merítő magyarság a legnagyobb történelmi tragédia után is, a mindannyiunk létét fenyegető újkori népvándorlás és pusztító világjárvány közepette is képes a megújulásra, az előtte álló történelmi feladatok közös megoldására. Itt a Kárpát-haza déli szegletében is. A hátrányból előnyt kovácsolásának titkát megfejtették és a megmaradás, a szülőföldön való boldogulás alapelvévé tették a vajdasági magyarok: anyaországunk nemzeti kormányának hathatós támogatásával és saját erőből, tehetségéből, itthon is megbízható partnerre találva a szűkös szerbiai körülmények és az állandó fogyatkozás, elvándorlás ellenére is olyan eredményeket sikerült elérnünk a közösség megtartása és felemelése terén, amiről elismerően szólnak a Kárpát-medence minden régiójában.

Összetartozásunk érzése és tudata teszi lehetővé számunkra, hogy Trianon századik évfordulóján a gyász színe a remény színére változzon a lelkünkben, s merjünk hinni végre abban, hogy a legkegyetlenebb történelmi tragédia és az azóta nyakunkba szakadt számtalan nehézség ellenére sem kilátástalan a jövőnk.

Mert nem lehet kilátástalan a jövője annak, aki istenverte kisebbségi helyzetéből sorsot tudott csinálni – a tengésből küldetést.

DUDÁS Károly

Magyar Örökség díjas író,
a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség
tiszteltetbeli elnöke